

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет психології
Кафедра філософії, соціології та релігієзнавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Філософія і методологія науки

Рівень вищої освіти – доктор філософії PhD
Освітня програма Облік і оподаткування
Спеціальність 071 Облік і оподаткування
Галузь знань 07 Управління та адміністрування

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “29” серпня 2023 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Філософія і методологія науки
Освітня програма	Облік і оподаткування
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий)
Спеціальність	071 Облік і оподаткування
Викладач (-і)	Дойчик Максим Вікторович
Контактний телефон викладача	—
E-mail викладача	maksym.doichyk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	лекції, семінарські заняття
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС
Розподіл за видами занять та годинами навчання	Лекції – 20 год. Семінарські заняття – 10 год. Самостійна робота – 60 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	четвер, 16:35–19:25
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Навчальна дисципліна «Філософія і методологія науки» передбачає засвоєння основних тенденцій розвитку науки, критичне осмислення подій та явищ наукового життя, використання філософської рефлексії для формування власної наукової світоглядної парадигми. Курс орієнтований на формування у здобувачів наукового ступеня «доктор філософії» розуміння основних філософсько-світоглядних проблем розвитку науки, як галузі філософського знання; вивчення основ наукової культури та специфіки наукової діяльності вченого-дослідника, знання і розуміння яких породжує вміння надавати професійну оцінку явищам і подіям наукового життя, а також формувати методологію власного наукового дослідження у відповідності до сучасної парадигми наукового знання.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Мета: ознайомити здобувачів наукового ступеня «доктор філософії» із значенням філософії для формування наукових знань, особливостями наукового пізнання та можливостями застосування у ньому філософської методології; особливостями формування та розвитку найбільш значущих світоглядних ідей впродовж усіх етапів розвитку людської цивілізації, які вплинули на розвиток науки. Завдання: – поглиблення знань про: зміст та місце філософії та методології науки як форм раціонального пізнання в системі духовного осягнення світу людиною, їхню сутність, предмет, функції і специфіку взаємовідношення та співвідношення з іншими формами суспільної свідомості; – історію розвитку та становлення філософського осягнення науки і її сучасні тенденції; головні напрями сучасної філософії та методології науки; основні філософські проблеми науки та шляхи їх розв'язання; – формування умінь: аналізувати складні суспільні явища в контексті розвитку світу, суспільства, людини, соціокультурних обставин; чітко формулювати об'єкт, предмет, мету, наукове завдання та завдання дисертаційного дослідження, положення, що виносяться на захист, логічно відстоювати та обґрунтовано захищати власну точку зору; свідомо використовувати наукову методологію у своїй дослідницькій діяльності; використовувати загальні філософські принципи й положення, отримані навички творчого мислення під час проведення дисертаційних досліджень; організовувати інформаційний пошук, опрацьовувати теоретичні джерела, складати бібліографічну базу власного дослідження, коректно здійснювати процедуру посилання; вдосконалювати навички наукового пошуку, застосування філософських, загальнонаукових методів під час виконання науково-дослідних завдань за обраною темою дисертації.	

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність:

ІК. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування із застосуванням методології наукової та педагогічної діяльності, зокрема здійснюючи наукове дослідження, що характеризується науковою новизною, теоретичним та/або практичним значенням.

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК04. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері обліку та оподаткування на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

Фахові компетентності спеціальності:

СК01. Здатність планувати і виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в обліку, аналізі, аудиті та оподаткуванні та дотичних до них міждисциплінарних напрямках.

СК02. Здатність виявляти, формулювати та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

СК03. Здатність вирішувати комплексні завдання функціонування системи обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування для критичного оцінювання результатів досліджень з урахуванням соціальних, етичних, правових та економічних проблем.

СК04. Здатність проводити емпіричні дослідження для встановлення тенденцій розвитку об'єктів дослідження у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.

СК05. Здатність здійснювати апробацію результатів наукових досліджень, висновків і практичних рекомендацій з обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування та сприяти їх впровадженню у науковій та практичній сферах.

Програмні результати навчання:

РН01. Мати концептуальні та методологічні знання з обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування і суміжних галузей, а також навички необхідні для проведення наукових і прикладних досліджень, здійснення інновацій на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку.

РН04. Застосовувати загальні принципи та методи економічних і соціальних наук, а також сучасні методи досліджень для провадження досліджень у сфері обліку та оподаткування та у викладацькій діяльності.

РН05. Формулювати та перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, емпіричних досліджень (опитувань, спостережень тощо) і математичного та/або комп'ютерного моделювання, наявні літературні дані з питань регулювання обліку, аналізу, аудиту та оподаткування.

РН06. Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження з обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування і суміжних галузей використовуючи сучасні наукові інструменти та дотримуючись норм професійної і академічної етики, критично аналізувати результати досліджень у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

РН09. Ідентифікувати наукові та практичні проблеми, здійснювати апробацію результатів наукових досліджень, висновків і практичних рекомендацій з обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування та сприяти їх впровадженню в науковій та практичній сферах.

РН10. Глибоко розуміти загальні принципи та методи обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері обліку і оподаткування та у викладацькій діяльності.

РН11. Розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі наукові та прикладні проблеми обліку та оподаткування з

урахуванням соціальних, економічних та правових аспектів.

5. Організація навчання				
Обсяг курсу – 90 год. (3 кредити ЄКТС)				
Вид заняття		Загальна кількість годин		
лекції		20		
семінарські заняття		10		
самостійна робота		60		
Ознаки курсу				
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий	
1	071 Облік і оподаткування	1	нормативний	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		Кількість годин		
		лекції	семінарські заняття	сам. робота
Тема 1. Предмет та головні концепції філософії і методології науки		2	2	6
Тема 2. Виникнення й історичний розвиток науки		4	2	8
Тема 3. Специфіка наукового пізнання		2	1	6
Тема 4. Структура наукового знання. Класифікація наук		2	1	8
Тема 5. Головні рівні і методи наукового дослідження		2	2	8
Тема 6. Динаміка наукового прогресу		2	–	6
Тема 7. Наукові традиції і наукові революції		2	–	6
Тема 8. Наука в сучасному світі: стан і перспективи розвитку		2	–	6
Тема 9. Морально-етичні аспекти розвитку сучасної науки		2	2	6
Разом:		20	10	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни				
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Структура розподілу балів у ході аудиторно-самостійної роботи (жовтень – грудень): – присутність на лекційному та семінарському занятті – 1 бал; – усні відповіді на семінарських заняттях з використанням презентацій; підготовка доповідей, есе тощо – максимально – 5 балів (обов'язковою є одна оцінка із п'яти семінарських занять); – одна контрольна робота (письмова форма/дистанційна із використанням комп'ютерних технологій) – максимально 5 балів. – самостійна робота – здійснюється як в аудиторний, так і позааудиторний час із наперед визначених робочою програмою тем (максимально – 25 балів). Мінімальна кількість балів допуску до екзамену – 25 балів Максимальна кількість балів допуску до екзамену – 50 балів Екзамен – 50 балів Підсумкова оцінка – максимум 100 балів (мінімум – 50 балів).			
	Вимоги до письмових робіт			
		За кожне відвідане лекційне заняття і підготовлений конспект лекції (тези) (письмово або в електронному вигляді) із самостійними коментарями аспірант отримує 1 бал. У підсумку максимальна кількість балів за відвідані лекційні заняття може становити 10 балів.		

Семінарські заняття	Робота на семінарських заняттях оцінюється за такими критеріями: – присутність на занятті та підготовлений конспект згідно з планом семінарського заняття – 1 бал; – опрацювання проблемних питань та їх усне обговорення в дискусійній формі (доповнення, відповіді на запитання викладача, висловлювання своєї обґрунтованої точки зору під час обговорення проблемних питань тощо) – 3 бали; – виступ із доповіддю на питання, яке визначене планом семінарського заняття – 4 бали (за умови, що відповідь буде змістовною та відповідати плановому питанню); – якщо при виступі проявлена ґрунтовна підготовка, висловлюється власна точка зору щодо означеної проблеми, яка підкріплюється відповідною аргументацією, використовується попередньо розроблена презентація, подані правильні відповіді на уточнюючі запитання викладача та студентів – 5 балів. Таким чином, участь в роботі семінарських занять може забезпечити отримання до 5 балів за одне заняття. В межах 5 запланованих семінарських занять є обов'язковою 1 (одна) усна відповідь.
Вимоги до самостійної роботи	Мета самостійної роботи – це набуття додаткових знань з курсу «Філософія і методологія науки». Її забезпечує система навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення даної навчальної дисципліни: підручники, навчальні та методичні посібники, конспекти лекцій тощо. Результати самостійної роботи можуть відображатися в різних активностях аспіранта: на лекційних, семінарських заняттях; при виконанні контрольної роботи; під час проходження тестових зрізів, підготовки тез виступів, презентацій, есе та інших видів робіт. Самостійна робота включає: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури; пошук, опрацювання літератури у підготовці до семінарських занять; підготовку до написання контрольної роботи; виконання індивідуального науково-дослідного завдання за темою дисертаційного дослідження та інших форм поточного контролю. Самостійна робота оцінюється залежно від виду виконаної роботи. За підбір та конспектування матеріалів з базових питань навчальної дисципліни – 1 бал; підготовка тез, есе – 2 бали; виконання індивідуального науково-дослідного завдання за темою дисертаційного дослідження – 5 балів. Сукупна кількість балів за самостійну роботу – 25 балів.
Вимоги до тестування	Під час вивчення дисципліни в аудиторний/позааудиторний час передбачені тестування у системі дистанційного навчання https://d-learn.pnu.edu.ua. Структура тесту: загальна кількість питань – 40; на одне поставлене питання є чотири варіанти відповідей, одна з яких правильна.
Вимоги до контрольної роботи	Обов'язковим є написання однієї контрольної роботи. Результат роботи оцінюється максимально – 5 балів. Контрольна робота – охоплює матеріал лекційних тем. Кількість запитань: 4. Запитання відкритого типу (без

	варіантів відповідей). Час виконання: 90 хв. (в межах семінарського заняття) / або у дистанційній формі із використанням тестових технологій (Структура тесту: загальна кількість питань – 40; На одне поставлене питання є чотири варіанти відповідей, одна з яких правильна). Критерії оцінювання: Контрольна робота максимально оцінюється у 5 балів. При цьому, 5 балів виставляється, коли усі питання розкриті повністю, наведені конкретні приклади описаних понять та феноменів з ґрунтовним аналізом їх характерних особливостей. 4 бали – питання розкриті не повною мірою, з мінімальною кількістю прикладів та характерних особливостей, проте аспірант дав відповіді на всі питання. 3 бали – аспірант не дав відповідь на два питання, проте дав часткові відповіді на решту питань; 2 бали виставляється аспіранту, який не відповів на жодне питання контрольної роботи або не розкрив зміст жодного із питань.
Умови допуску до підсумкового контролю	Підсумкова оцінка виставляється після повного вивчення навчальної дисципліни, яка виводиться як сума проміжних оцінок, які отримав аспірант. Аспірант допускається до підсумкового контролю (екзамен) за умови виконання усіх запланованих видів робіт і отримання 25 і більше балів (максимально – 50).

7. Політика навчальної дисципліни

Аспірант вважається допущеним до семестрового контролю, якщо він виконав усі види робіт, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни. Незалежно від форми здобуття третього рівня вищої освіти (очної (денної і вечірньої) і заочної) аспіранти зобов'язані відвідувати аудиторні заняття і проходити всі форми поточного та підсумкового контролю.

У разі неможливості аспірантам вечірньої та заочної форми здобуття освіти відвідувати всі аудиторні заняття з об'єктивних причин, вони складають індивідуальний графік відвідувань (не менше 30%), а решту завдань виконують дистанційно. Аспіранти погоджують цей графік із викладачем і відділом науково-дослідної роботи.

Загальна (максимальна) сума балів, яка присвоюється аспіранту за курс, становить 100 балів, яка є сумою балів за виконання завдань, які передбачені у модулі 1 та балами, отриманими під час екзамену (модуль 2).

Допуск до екзамену передбачає отримання рейтингової підсумкової оцінки (максимум 50 балів, мінімум 25 балів).

Аспірант, який не набрав 25 балів, не може бути допущеним до екзамену за відомістю №1.

Аспірант користується повторним правом отримати допуск на складання екзамену за відомістю №2 за умов відпрацювання усіх форм навчальної діяльності, визначених робочою програмою. Здача екзамену за відомістю №3 передбачає обов'язкове комп'ютерне екзаменаційне тестування.

8. Рекомендована література

Основна

1. Бруханський Р. Ф. Методологія наукових досліджень (для студентів спеціальності 071 Облік і оподаткування) : навч. посіб. Тернопіль : Осадца Ю. В., 2022. 208 с. URL: <https://api.dspace.wunu.edu.ua/api/core/bitstreams/588b46e6-a004-4231-82a9-78de7066aca3/content>
2. Гребенюк Т. В. Академічна доброчесність : навч. посіб. Запоріжжя : ЗДМУ, 2021. 108 с. URL: <http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/14079>
3. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методологія наукових досліджень : підручник. Харків : Право, 2019. 368 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SENMK/OMND.pdf

4. Маренич Т. Г., Красноручий О. О., Крюкова І. О. Методологія і організація наукових досліджень в обліку та аудиті : навч. посіб. Харків : Стильна типографія, 2020. 225 с. URL: <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/12570>
5. Медвідь В. Ю., Данько Ю. І., Коблянська І. І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах та таблицях) : навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2020. 220 с. URL: https://agro.snau.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/20201113_100711.pdf
6. Піхорович В. Д., Самарський А. Ю. Філософія науки і техніки : комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни : навч. посіб. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 93 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/b637b13b-8dd6-4012-9493-df393e316bfc/content>
7. Плачинда Т. С. Філософія науки : курс лекцій. Кропивницький : ЛА НАУ, 2020. 104 с. URL: <https://reposit.nupp.edu.ua/item/18362>
8. Порадник аспіранта : наук.-метод. посіб. / Л. Є. Берега, В. Р. Дорожкін, Є. М. Калюжна та ін. Київ : ІПК ДСЗУ, 2021. 128 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/354695007_Poradnik_aspiranta_naukovo-metodicnij_posibnik
9. Роїк Т. Методологія науково-дослідницької діяльності : навч. посіб. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 56 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/6d05145a-51b7-4053-9ab4-c7723a5a241c/content>
10. Сидоренко О. П. Філософія науки : опорний конспект лекцій. Одеса : ОДАУ, 2019. 156 с. URL: <https://osau.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/Kurs-lektsij-Filosofiya-nauky.pdf>
11. Стежко З. В., Римар С. П. Філософські проблеми наукового пізнання : навч. посіб. Кропивницький : ЦНТУ, 2022. 141 с. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/12347>
12. Стрелкова Г. Г., Федосенко М. М., Замулко А. І., Іщенко О. С. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 120 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/30605>
13. Утюж І. Г., Спиця Н. В., Сепетий Д. П. Філософія науки : навч. посіб. для самост. роботи здобувачів ступеня доктора філософії. Запоріжжя : ЗДМУ, 2020. 74 с. URL: <http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/11892>
14. Філософія для аспірантів: конспекти / за ред. А. Синиці. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 91 с. URL: <https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/Filosofia-dlia-aspirantiv-Konspekty.pdf>
15. Філософія науки : підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2018. 255 с. URL: https://www.fpk.in.ua/images/biblioteka/3fmb_finan/Filosofiya-nauky.pdf
16. Юрченко Л. І., Варипаєв О. М. Філософія науки : навч. посіб. Харків : ХДУХТ, 2018. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/13486/1/filosofiya_nauky_NP_2018.pdf

Допоміжна

17. Сидоренко О., Макуха С., Коваленко О. Раціональність як філософська проблема та дієвий чинник формування економіки знань. Вісник соціально-економічних досліджень. 2020. № 1 (72). С. 9–24. DOI: [https://doi.org/10.33987/vsed.1\(72\).2020.9-24](https://doi.org/10.33987/vsed.1(72).2020.9-24)
18. Bell E., Bryman A., Harley B. Business Research Methods. 5th ed. Oxford : Oxford University Press, 2019.
19. Bird A. Knowing Science. Oxford : Oxford University Press, 2022. 282 p.
20. Creswell J. W., Creswell J. D. Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches. 5th ed. Thousand Oaks : SAGE Publications, 2018.
21. Duliba Y., Ovcharuk S., Doichyk M., Hoian I., Vergolyas M., Sarancha I. The Transformation of the Global Civil Society during the Covid-19 Pandemic. Postmodern Openings. 2022. Vol. 13, No. 1. P. 436–449. DOI: <https://doi.org/10.18662/po/13.1/406>
22. Godfrey-Smith P. Theory and Reality: An Introduction to the Philosophy of Science. 2nd ed. Chicago : University of Chicago Press, 2021.
23. Maidaniuk I., Tsoi T., Hoian I., Doichyk M., Patlaichuk O., Stupak O. The Problem of Artificial Intelligence in Contemporary Philosophy. BRAIN. Broad Research in Artificial

- Intelligence and Neuroscience. 2022. Vol. 13, No. 4. DOI: <https://doi.org/10.18662/brain/13.4/397>
24. Potochnik A., Colombo M., Wright C. Recipes for Science: An Introduction to Scientific Methods and Reasoning. New York : Routledge, 2019.
25. Prepotenska M., Ovsiankina L., Smyrnova T., Rasskazova O., Cherednyk L., Doichyk M. Tolerance as a Communicative and Socio-Cultural Strategy of Social Agreements. Postmodern Openings. 2022. Vol. 13, No. 1. P. 291–312. DOI: <https://doi.org/10.18662/po/13.1/397>
26. Rosenberg A., McIntyre L. Philosophy of Science: A Contemporary Introduction. 4th ed. New York : Routledge, 2020. URL: <https://www.routledge.com/Philosophy-of-Science-A-Contemporary-Introduction/Rosenberg-McIntyre/p/book/9781138331518>
27. Saunders M., Lewis P., Thornhill A. Research Methods for Business Students. 8th ed. Harlow: Pearson, 2019. URL: <https://www.pearson.com/en-gb/subject-catalog/p/research-methods-for-business-students/P200000005358/9781292208787>

Інформаційні ресурси

28. Порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії : постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44-2022-%D0%BF>
29. Reiss J., Sprenger J. Scientific Objectivity. The Stanford Encyclopedia of Philosophy / ed. E. N. Zalta. 2020. URL: <https://plato.stanford.edu/entries/scientific-objectivity/>

Викладач: доктор філософських наук, професор

Максим ДОЙЧИК